

Vyšehrad ROZHOVORY

Martin Veselovský /

Tomáš Holub

BISKUP

NA SNOWBOARDU

Martin Veselovský / Tomáš Holub
BISKUP NA SNOWBOARDU

Martin Veselovský /
Tomáš Holub
**BISKUP
NA SNOWBOARDU**

Vyšehrad

Fotografie v textu: archiv Tomáše Holuba, Pavel Adámek (s. 8–9, 104), Markéta Jírů (s. 4, 14), Marek Novák (s. 10, 58–59), Soňa Pikrtová (s. 20), Jiří Strašek (s. 12, 29, 52) a Vladimír Verner (s. 114)

Obálku s použitím fotografie Pavla Adámka a grafickou úpravu navrhl Vladimír Verner
Odpovědná redaktorka Adéla Tošovská
E-knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2017 jako svou 1717. publikaci
Vydání v elektronickém formátu první
(podle prvního vydání v tištěné podobě)
Doporučená cena E-knihy 150 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

Copyright © Martin Veselovský a Tomáš Holub, 2017
Photo cover © Pavel Adámek, 2017

ISBN 978-80-7429-963-6

Tištěnou knihu si můžete zakoupit na www.ivysehrad.cz

ÚVODEM

Moje vlastní profesní zkušenost mi říká, že nejlepší novinářské rozhovory vznikají mezi dvěma cizími lidmi. Jinak řečeno, pokud si ti dva, kteří spolu mají vést dialog, jsou blízcí, znají se a hodně toho o sobě vědí, ztrácí se jiskra. S plzeňským biskupem Tomášem Holubem si v takovém smyslu cizí jsme. Před touto knihou jsme se viděli jen párkrát, a to v dosti odtažitých podmínkách krátkých televizních formátů. Někdy na jaře 2017 jsem dostal nabídku nakladatelství Vyšehrad, jestli bych s panem biskupem nedal dohromady knižní rozhovor. A k tomu zcela volnou ruku co se témat týče. Něčemu takovému se nedalo odolat, a tak jsem se čistě sobecky rozhodl jako celoživotně pochybující bezvěrec učinit zadost své zvědavosti. S panem biskupem jsme se sešli čtyřikrát. Na snídani v jeho bytě v plzeňské Františkánské ulici, během které se naučil pracovat se svým kávovarem a zachránil mě z kofeinového deficitu. Na odpoledním pivu na dvou dřevěných židlích na zahradě vyšehradské kapituly s výhledem na řádky místní minivinice. V půli prázdnin ještě jednou v podvečer v Plzni a nakonec opět na vyšehradské kapitule, v místnosti, kde se vedle knihovny ve skřínce s nápisem Libri prohibiti skrývá láhev koňaku. Probrali jsme všechno, co mě, laika, zajímalo a Tomáš Holub byl skvělý společník a respondent. Necouvl před obtížnými otázkami a pustil se se mnou i do témat, u kterých by mnozí jiní na jeho místě usoudili, že mlčet pro ně bude výhodnější.

Martin Veselovský

Na misijním území

Biskupem plzeňské diecéze

Za dobu, kdy se v médiích vidáme, jsem vás poznal v řadě různých rolí. Kým jste dnes?

Já myslím, že teď jsem fakt biskup. Ale když se podívám zpátky, všechny ty role nebo identity, kterými jsem prošel, využívám dodnes. Poprvé v životě mám pocit, že jsem jen nezměnil pozici, ale že jsem všechny ty předchozí integroval. Biskupská služba, a nechci to nazvat role, ale služba, v sobě má naprosto šílený nárok, který je v dnešním světě, zdá se mi, téměř „neunesitelný“. Má v sobě například všechny roviny, které jsou v demokratickém státě rozděleny mezi soudní, výkonnou a zákonodárnou moc. Biskup je skutečně, nejen v nadsázce, také soudcem. Podle Františkových pravidel jsou například ve věcech manželských kauz ustanoveny zrychlené procesy a já mám v církevní rovině skutečnou pravomoc říci lidem: „Váš sňatek prohlašuji za neplatný.“ A to je vlastně v uvozovkách „šílené“.

Proč šílené?

Prožívám to jako obrovskou zodpovědnost. Pokud to tedy nechci sekat jako Baťa cvičky. Co se týká zákonodárné moci, určuji třeba pravidla pro život v diecézi – jak budou žít kněží, jaké jsou vnitřní regule, uspořádání, přímo ovlivňují jednotlivé životy. A třetí je výkonná nebo správní oblast. Skrze ni jsem odpovědný za alokaci prostředků v řádu miliard korun do budoucna. A to všechno mi leží na bedrech.

Přinášení darů při mši v Klatovech. Mám zkušenost, že takto se s dětmi setkám mnohem bezprostředněji.

Když člověk vidí váš účet na Twitteru, mohl by si říct: „No, plzeňský biskup je reprezentativní funkce. Tady posvětí vlajku vojenského praporu, tady jde do dětského domova, tady se setká s jinými biskupy a navštíví umírajícího kardiála Vlka...“

Tak to je možná pro mě výzva, abych se jinak prezentoval na sociálních sítích. I když myslím, že na nich ukazují tu nejdůležitější rovinu mé funkce, kterou jsem ještě nezmínil, a to je rovina biskupa pastýře. Toho, kdo má vnímat životy jednotlivých lidí. Lidsky se s nimi potkávat, starat se o ně, přinášet jim radost z evangelia. A já jsem nyní poprvé v životě v pozici, kdy tohle nedělám v rámci svého volného času, ale jako podstatu své práce. A právě to všechno, čím jsem prošel až dosud, mi umožňuje necítit se ustrašeně.

A necítíte se tak?

Myslím, že ne. Za ten rok už jsem se snad trochu biskupovat, jak já říkám, naučil. Osahávám si tuto pozici a učím se,

co je její nezbytnou součástí a v čem mohu být svobodnější. A mám pocit, že prostor mé vnitřní svobody se pomalu, ale jistě rozšiřuje.

To, co jste mi popsali, je de facto politická práce. Vy jste vlastně politik.

Jednoznačně, ať chcete, nebo nechcete, i v českých podmínkách je biskup součástí politického života.

Jak k vám přistupují místní, plzeňští politici?

V Plzni je specifická situace daná tím, že jsem nastoupil po biskupu Radkovském. On je podle mě v generaci porevolučních biskupů fenomén. Vytvořil si pozici nesmírně vstřícného, laskavého, chápajícího, na nic si nehrajícího člověka, kterému tady spontánně všichni říkají „otče“. Díky tomu se i já dostávám do zvláštních momentů, kdy mě i lidé starší než já oslovují „otče biskupe“.

Je to hezké?

Je to svědectví o Františku Radkovském. Já si nejsem úplně jistý, jestli mi něco podobného přináleží.

Možná si to musíte zasloužit.

Možná. Protože jestli je to oslovení „otče“ jen technický výraz, tak je to něco jiného, než jak byl oslovován František Radkovský. V jeho případě znázorňovalo vztah k někomu, kdo je starší a kdo ztělesňuje velkou otcovskou dobrotu. To by u mě neodráželo realitu a posouvalo by mě to do pozice, ve které nechci být. Do pozice takového jakoby „mimostojícího“ otce, který žehná vojenské prapory. Proto je takové oslovení pro mě zvláště ambivalentní.

Vy jste vůbec v obtížné situaci právě proto, že jste nastupoval po biskupu Radkovském, ne?

Naopak, on mi to neskutečně ulehčil a já jsem šťastný, že jsem nastoupil po něm. Obdivuji na něm to, co mně

samotnému chybí. Přeje mi úspěch a je zcela ochoten akceptovat, že věci dělám jinak. A má radost, když se mi to daří. To je prostě úžasné.

Ž pozice církevního hodnostáře máte na starosti jednotlivé kněze. Žbývá vám ale čas a energie na to, abyste mluvil s normálními lidmi? A staral se o ně?

Veliké nebezpečí je v tom, když člověk pro starost o jednotlivé potřebné lidi začne zanedbávat péči o ty, kteří jsou mu nejbliž, tedy o kněze. Takové riziko tu je. Ale přesto, a to je obrovská výhoda téhle malinkaté, čistě misijní diecéze, je i pro mne jako biskupa časově možné věnovat se péči o jednotlivé potřebné lidi. Nejsm odsouzen starat se jen o strukturu a nejbližší spolupracovníky. Bohu díky!

Proč říkáte plzeňské diecézi misijní?

Protože tady je počet lidí, kteří se hlásí ke křesťanství, naprosto mizivý. My jsme úplně v jiné situaci, než je drtivá většina ostatních diecézí. Snad ještě Litoměřice jsou na tom podobně. Pro mě byl přechod z východních Čech, odkud pocházím, sem na západ jako přechod do úplně jiného světa. Věřící tady většinou nejsou schopni tvořit teritoriálně životaschopné komunity, což je velice důležité. Vezměte si třeba Stříbro. Hezké městečko, které se teď probouzí zpátky ke své dřívější kráse. Počet věřících tam ale není tak velký, aby vytvořili komunitu, která bude samostatně životaschopná a bude mít vnitřní dynamiku. Žijí tam jen jednotlivci, kteří nemají sílu vytvořit v plném slova smyslu funkční farnost, protože jich je málo. A my ve vedení diecéze tím pádem stojíme před otázkou, zda máme do budoucna vytvářet četnější misijní stanice, kde se budeme starat o jednotlivce, nebo jestli je správné se snažit lidi koncentrovat z opravdu širokého okolí desítek kilometrů a vést je tak k vytváření

<

Radostné a intenzivní pozdravení pokoje s mým skvělým předchůdcem biskupem Františkem při mém svěcení.

širšího a úplnějšího společenství s dětmi, mládeží, rodinami i seniory. Tím ale můžeme některé ztratit, protože nebudou ochotni pro to, aby vytvořili komunitu, někam dojíždět. A k tomu se navíc zásadně proměňuje sociální charakteristika věřících.

Kterým směrem?

Církev přitahuje jen určitý typ lidí. Být v tomto misijním prostředí katolíkem tak často znamená zůstat úplně sám. Přijmout určitý druh sociální vyloučenosti. Mám teď jednu čerstvou zkušenost z biřmování. Po obřadu jsem si povídal se dvěma místními rodinami a oni mi vyprávěli, v jakém prostředí ve svých městečkách či vesnicích žijí. Jsou tam prostě za exoty. Za těchto podmínek, pokud chce věřící v církvi vydržet, musí se smířit s touto pozicí vyloučenosti. A to vůbec nezvládají všichni. Navíc je ještě realita naší oblasti dramaticky umocněná tím, že tu nikdo ve skutečnosti není historicky doma. Kromě své víry jsou tu lidé segregováni také svým původem – jedni pocházejí z Rumunska, druzí ze Slovenska, jedni z Ukrajiny, druzí z Kosova. To je radikálně jiná situace, než jakou znám z východních Čech nebo z Prahy.

Co je potřeba pro to, abyste byl uvnitř církve úspěšný? Pokud neexistuje kariérní řád, na čem závisí to, jestli se třeba stane sekretářem České biskupské konference? Nebo biskupem?

Má to hodně společného s tím, co se objevuje v sociologických průzkumech, podle kterých mají církevní pracovníci ve srovnání s ostatními profesemi mimořádně vysokou loajalitu ke svému zaměstnavateli. Což platí obecně samozřejmě i o kléru: přes všechny problémy, které máme třeba s výší platů, my kněží opravdu věříme, že to, co děláme, má vyšší smysl a že to není jen otázka kariéry nebo stylu obživy. A to vytváří větší množství lidí ochotných dát své kapacity do služeb celku. Vzniká tak jakýsi přirozený výběr, který posouvá vzhůru ty, na nichž je obecná shoda, že se pro zodpovědnější posty hodí. Určitě se to někdy neobejde bez

vnitřních bojů a taktik či zákulisních tahů, ale ve své většině záleží na schopnostech a kapacitě. Pro mne osobně je důležité a snad i zajímavé, že já jsem se vlastně na žádnou pozici od okamžiku, kdy jsem se stal knězem, nehlásil. Všechno přišlo tak, že mi někdo řekl: „Ty tam půjdeš!“ Opravdu jsem nikdy nebyl v situaci, že bych říkal: „Já chci. Já se hlásím.“

To znamená, že nemáte žádné ambice?

Ambice samozřejmě mám.

No ale když má člověk nějakou ambici, snaží se ji uspokojit.

Já se snažil vždycky všechno, k čemu jsem byl povolán, dělat velmi dobře nebo co nejlíp. A v rámci své spirituality jsem pak zbylé věci nechával na Hospodinovi. Takže uspokojení mé ambice spočívalo v tom, že budu věci dělat co nejlíp, aby to neslo výsledky, které budou vidět.

Vy mi vlastně říkáte, že stačí dělat věci nejlíp, jak dokázete, a doufat, že Hospodin zařídí všechno ostatní.

Ano, v mém případě ano. Tímhle jsem se v životě řídil.

Andrej Babiš zejména v minulých volbách razil heslo „Řídit stát jako firmu“. Dá se církev řídit jako firma?

Církev v žádném případě není řízena jako firma. Dá se samozřejmě řídit jako firma, ale pak je to průšvih, protože v té chvíli je mocenská struktura chápána a hodnocena jako základní a nejdůležitější věc. Dobře je to vidět v Dostojevského textu *Velký inkvizitor*. Pojetí církve jako strukturálně, chcete-li firemně řízené organizace jasně vystupuje ve scéně, kdy ke Kristu přichází španělský kardinál, inkvizitor, a vytýká mu, že církev – firmu, do které vložil své ideje, neumí technicky řídit. A oni, kardinálové, že to umějí. A tak Krista naléhavě žádá: „Odejdi, protože jinak pokazíš tu myšlenku, kterou jsi do věci vložil.“ Považuji to za opravdu zásadní věc, ke které se stále vracím. Když člověk přijme teorii řízení církve primárně jako mocenské

struktury, a pokušení je to mnohdy obrovské, tak začne řídit církev jako firmu. Je dobré si neustále připomínat, že zodpovědní lidé v církvi jsou v celých dějinách, tedy i teď, ve velkém nebezpečí tomu podlehnout.

Díky čemu je církev ve svém prostoru tak úspěšná jako žádná jiná instituce?

Úspěšnost je dána jednak duchovní stránkou věci a pak tou čistě praktickou. Duchovním základem je hluboká důvěra v to, že když bylo Ježíšem směrem k církvi na počátku řečeno „brány pekla ji nepřemohou“, jde o zcela praktický příslib Boží. Že přes všechny ty průšvihy, které církev udělala a dělá, se jí Hospodin nezřekl a nezřekne. Když k tomu přidám praktickou rovinu: hierarchické uspořádání je stabilnější než demokratické. Ovšem platí to jen za předpokladu, že na vrcholu hierarchie je nad nejvyšším lidským článkem ještě Bůh jako uznávaná autorita. Církev je pak schopna realizovat dlouhodobé projekty, které nejsou vázány na okamžité preference. Třeba situace, kterou znám ze své diecéze – pokud jsem přesvědčen, že je tu smysluplný projekt s cílem někdy za dvacet let, tak se rozhodnu a rozjedu ho. A pokud za pět let projekt nebude populární, ale já sám budu přesvědčen, že jde jen o průvodní jev, který je potřeba přežít, tak ho prostě přežijeme. Protože jako biskup si v rámci hierarchické struktury mohu dovolit od počátku vidět za horizont těch dvou desítek let a až tam hledat smysl konání. Tohle si v demokracii nikdo dovolit nemůže. Přitom některé věci, a ne pouhé technikálie, ale věci týkající se samotného člověka, nejsou na volební období, ale na nesrovnatelně delší dobu. Církev se tak dnes stává jednou z mála institucí, která je schopná díky svému hierarchickému modelu nezávislému na volbách vidět dál než ostatní. I když kvůli tomu může být v danou chvíli velmi nepopulární.